

NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

Biudžetinė įstaiga, Šv. Stepono g. 27, 01312 Vilnius, tel. 8 706 68060,
faks. 8 706 68095, el. p. ntakd@ntakd.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302610311

Sveikatos apsaugos ministerijai

2016-09-14

Nr. S-(4.3-6)-2244

I

2016-07-05

Nr. (1.1.21-60)10-5735

Kopija

Specialiųjų tyrimų tarnybai

DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO

Vadovaudamiesi Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr.1601, bei Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriuose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų, patvirtintų Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170, nuostatomis, bei atsižvelgdami į 2016 m. liepos 5 d. raštą Nr. (1.1.21-60)10-5735, pateikiame Jums išvadą dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės planinių ir neplaninių patikrinimų, kontroliuojant, kaip juridiniai ir fiziniai asmenys laikosi Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo (toliau – AKĮ), Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo (toliau – TKĮ), Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų tabako ir alkoholio kontrolės klausimais, vykdymo srityje 2016 m.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. vasario 23 d. nutarimu Nr. 244 patvirtintuose Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento (toliau – Departamentas) nuostatuose, be kitų teisinio reguliavimo aspektų įtvirtintos Departamento prievolės vykdyti valstybinę tabako ir alkoholio rinkos priežiūrą, t.y. Departamentas: 1) įgyvendina tabako, alkoholio apyvartos ir vartojimo mažinimo priemones; 2) organizuoja mokslinius ir kitus tyrimus tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityse; 3) rengia metodines rekomendacijas, susijusias su tabako, alkoholio apyvartos ir vartojimo mažinimu; 4) atlikdamas planinius ir neplaninius patikrinimus, kontroliuoja, kaip juridiniai ir fiziniai asmenys laikosi Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų tabako ir alkoholio kontrolės klausimais; 5) kontroliuoja (vykdo priežiūrą), kaip juridiniai ir fiziniai asmenys laikosi nustatytosios tabako gaminių, alkoholio produktų gamybos, prekybos, licencijavimo tvarkos; 6) kontroliuoja (vykdo priežiūrą), kaip juridiniai ir fiziniai asmenys laikosi įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, susijusių su alkoholio ir tabako reklamos draudimu ir ribojimu; 7) kontroliuoja (vykdo priežiūrą), kaip juridiniai ir fiziniai asmenys laikosi įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, susijusių su alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių pardavimo ribojimu; 8) savo kompetencijos klausimais konsultuoja ūkio subjektus, kurių veiklos priežiūra ar kontrolė yra priskirta Departamento kompetencijai, teikia metodinę pagalbą dėl tinkamo teisės aktuose nustatytų reikalavimų laikymosi; 9) pagal kompetenciją nagrinėja juridinių, fizinių asmenų ir fizinių asmenų grupių pateiktus pranešimus, prašymus ir skundus.

Departamentas vykdo ūkio subjektų planinius ir neplaninius patikrinimus, prižiūradamas, kaip juridiniai ir fiziniai asmenys laikosi AKĮ, TKĮ, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų

teisės aktų tabako (nuo 2015-05-01 ir su tabako gaminiais susiję gaminiai, pvz., elektroninės cigaretės ir jų pildomosios talpyklos) ir alkoholio kontrolės srityje.

Viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatyta, kad ūkio subjektų priežiūra atliekama vadovaujantis *rizikos vertinimo principu*, kai priežiūros veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti. Viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad planinių patikrinimų atlikimo periodiškumas turi būti pagrįstas. Viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad priežiūrą atliekantis subjektas, prieš pradėdamas ūkio subjekto veiklos planinį patikrinimą, likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų, privalo ūkio subjektą raštu arba elektroniniu būdu informuoti apie numatomą vykdyti patikrinimą, nurodyti atliekamo patikrinimo pagrindą, terminą, dalyką ir pateikti preliminarų dokumentų, kuriuos ūkio subjektas turi pateikti priežiūrą atliekančiam subjektui, sąrašą. Viešojo administravimo įstatymo 36² straipsnio, apibrėžiančio ūkio subjekto veiklos priežiūros principus, 1 dalyje, be kitų, įtvirtinti ir *minimalios ir proporcingos priežiūros naštos bei nediskriminavimo principai*, reiškiantys, kad priežiūros veiksmai privalo būti proporcingi ir tinkami siekiamam tikslui įgyvendinti, proporcingi ūkio subjektų dydžiui ir administraciniam gebėjimams, o priežiūrą atliekantys subjektai negali ūkio subjektų veiklos priežiūros vykdyti diskriminuojančiai dėl objektyvių ūkio subjektų požymių, neturinčių reikšmės ūkio subjekto veiklos rizikingumo laipsniui. Šio teisės akto 36⁴ straipsnio 2 ir 4 dalyse nustatyta, kad priežiūros institucijos vadovas, be kita ko, tvirtina planinių ir neplaninių patikrinimų tvarką ir trukmę įtvirtinančias taisykles, kurios turi būti rengiamos vadovaujantis minimalios ir proporcingos priežiūros naštos ir nediskriminavimo principais bei juos atitikti.

Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511 (toliau – Optimizavimo aprašas) 5.2 papunktyje įtvirtinta, kad būtina priežiūros veiklą ir turimus ribotus išteklius *skirti didžiausiems rizikos atvejams šalinti*, siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu. Šio teisės akto 7.11 punkte nustatyta, kad patikrinimai turi būti *pagrįsti, t. y. planuojami ir atliekami vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 36⁴ straipsnyje nustatytais reikalavimais* (tvarka), o 7.12 punkte – kad priežiūros veiksmai turi būti *paremti rizikos vertinimu, pirmiausia skirti didžiausios rizikos atvejams šalinti*, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu, priežiūros institucijos privalo įdiegti rizikos nustatymo sistemas, rizikos vertinimu turi būti paremti planuojamų tikrinti ūkio subjektų sąrašų sudarymo kriterijai, vertinant riziką, turi būti vertinama, kaip ūkio subjektas laikėsi teisės aktų reikalavimų anksčiau, taip pat kokio pobūdžio ūkinės veiklos rizikingumas, pavojingumas, kokia žalos ar pavojaus asmenims, visuomenei, aplinkai atsiradimo tikimybė.

Departamentas, vadovaudamasis Sveikatos sistemos įstatymu, AKĮ, TKĮ ir Administracinių teisės pažeidimų kodeksu (toliau – ATPK), suteikiančiais įgaliojimus vykdyti ūkio subjektų ir kitų asmenų kontrolės ir priežiūros funkcijas, bei Viešojo administravimo įstatymo pagrindu patvirtino teisės aktus, kuriuose nustatytos bei detalizuojamos kontrolės bei priežiūros veiksmų formos, tvarkos, periodiškumas:

1. Departamento direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. T1-25 „Dėl Ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholiu ir tabaku, patikrinimų atlikimo taisyklių patvirtinimo“;
2. Departamento direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymas Nr. T1-27 „Dėl Ūkio subjektų, vykdančių veiklą su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, kontrolinių klausymynų patvirtinimo“;
3. Departamento direktoriaus 2013 m. birželio 19 d. įsakymas Nr. T1-195 „Dėl Ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, vertinimo pagal rizikos kriterijus metodikos patvirtinimo“ (kartu su 2014 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. T1-75) (toliau – Rizikos vertinimo metodika).

Nacionaliniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose Departamento veiklą tabako ir alkoholio priežiūros srityje, taip pat numatyti konkretūs Departamento skyriai bei asmenys, vykdančys priežiūros funkcijas. Sprendimų (nutarimų dėl ekonominių sankcijų skyrimo, administracinių nuobaudų) priėmimo principai, terminai, apskundimo tvarkos yra numatyti AKĮ, TKĮ bei ATPK. Galima daryti

išvadą, kad Departamento kompetencijoje esančiuose teisės aktuose įtvirtintas tabako ir alkoholio rinkos priežiūros teisinio reglamentavimo mechanizmas suponuoja, kad Departamentas priežiūrą vykdo atlikdamas ūkio subjektų veiklos patikrinimus, patikrinimų atlikimas konkrečiame ūkio subjekte siejamas su pažeidimų rizikos valdymu, kai patikrinami tie ūkio subjektai, kuriuose pažeidimų rizika yra didžiausia, patikrinimai atliekami, turint teisės aktais suteiktus įgaliojimus. Departamente užtikrinama, kad sprendimai dėl teisinės atsakomybės būtų proporcingi, motyvuoti, objektyvūs, nešališki ir aiškiai pagrįsti. Tokiu būdu Departamento veiklą reglamentuojantys teisės aktai nustato ne tik Departamento veiklos tabako ir alkoholio priežiūros srityje tikslus, bet ir įvardija konkrečias priemones šiems tikslams pasiekti. Pažymėtina, kad išdėstyti teisės aktai nereglamentuoja ūkio subjekto patikrinimo masto, laiko, ūkio subjektui taikomų ekonominių sankcijų konkrečiai fiksuotų dydžių. Kita vertus, Departamento diskrecija nėra absoliuti, ji yra ribojama įstatymais ir jų įgyvendinamaisiais aktais. Pavyzdžiui, Viešojo administravimo įstatymo 361-369 straipsniuose nustatyti esminiai ūkio subjektų priežiūros principai ir pagrindai, procesinės taisyklės bei taikomų poveikio priemonių teisiniai aspektai, o vadovaujantis Departamento direktoriaus 2015 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. T1-10 „Dėl mažareikšmiškumo taikymo Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo ir Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo pažeidimų srityje“, patvirtinti Departamento vykdomos alkoholio ir tabako kontrolės veiklos srities teisės aktų pažeidimai, atitinkantys šiame įsakyme nustatytus kriterijus, ir vadovaujantis protingumo ir teisingumo principais, gali būti laikomi mažareikšmiais. Taip pat vadovaujantis Rizikos vertinimo metodikoje nustatytais kriterijais sudaromi Departamento metiniai, o vėliau ir mėnesiniai ūkio subjektų patikrinimų planai, kurie skelbiami Departamento internetinėje svetainėje. Vadovaujantis šia metodika, Departamente taikoma organizacinių ir techninių priemonių visuma, padedanti nustatyti grėsmes, susijusias su žalos ar pavojaus saugomoms vertybėms atsiradimu, atlikti ūkio subjektų ir ūkinės veiklos rūšių rizikingumo vertinimą, ūkio subjektų veiklos priežiūrą vykdyti laikantis prioritetų ir renkantis tinkamiausias ir efektyviausias priežiūros priemones.

Ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, patikrinimų atlikimo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato Departamento atliekamos ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, patikrinimų (toliau – patikrinimai) tikslą, rūšis, pavedimų skyrimo, neplaninių patikrinimų atlikimo pagrindus, patikrinimų organizavimo ir vykdymo tvarką, trukmę, dokumentų patikrinimo ir veiksmų, nustatytus teisės aktų pažeidimus, tvarką.

Departamentas pagal kompetenciją, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais ūkio subjektų veiklą, susijusią su alkoholio produktų ir tabako gaminių gamyba, prekyba, reklama, kita su šiais produktais susijusia veikla, Departamento nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. vasario 23 d. nutarimu Nr. 244, bei minėtomis Taisyklėmis, organizuoja ir vykdo ūkio subjektų veiklos patikrinimus.

Patikrinimų tikslas – nustatyti, kaip ūkio subjektai laikosi teisės aktų, reglamentuojančių veiklą, susijusią su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, reikalavimų, vertinti informaciją apie ūkio subjektą, teikti metodinę pagalbą ūkio subjektams, įgyvendinti kitas priemones, užtikrinančias tinkamą teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir mažinančias galimų pažeidimų skaičių.

Taisyklėse numatytos ūkio subjektų veiklos patikrinimų rūšys – planiniai ir neplaniniai patikrinimai.

Departamento valstybės tarnautojai, ūkio subjekto veiklos patikrinimų apimtį ir atlikimo eigą planuoja atsižvelgdami į patikrinimo rūšį, priežastį ir tikslą bei įvertinę turimą informaciją apie ūkio subjektą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 1150, Departamento valstybės tarnautojai, atliekantys ūkio subjekto veiklos patikrinimus, privalo turėti Departamento direktoriaus pasirašytą nustatytos formos pavedimą, įpareigojantį atlikti patikrinimą (toliau – Pavedimas). Pavedime turi būti nurodyta valstybės tarnautojo(-ų), kuriam(-iems) pavesta atlikti patikrinimą, vardas(-ai) ir pavardė(-ės), pareigos, patikrinimo tikslas ir rūšis, trukmė, tikrinamojo ūkio subjekto pavadinimas ir adresas, konkreti diena, kurią bus tikrinama. Kai atliekami

neplaniniai patikrinimai, Pavedime turi būti nurodyta valstybės tarnautojo(-ų), kuriam(-iems) pavesta atlikti patikrinimą, vardas(-ai) ir pavardė(-ės), pareigos, patikrinimo tikslas ir rūšis, vietovė ir konkreti diena, kurią bus tikrinama. Kiekvienam ūkio subjekto veiklos patikrinimui surašomas atskiras Pavedimas. Dėl objektyvių priežasčių negalint atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimo Pavedime nurodytu laiku, Pavedimas laikomas negaliojančiu. Minėtas faktas ir priežastys nurodomos Pavedimų registre.

Ūkio subjekto veiklos patikrinimus atlikti skiriami ne mažiau kaip du Departamento valstybės tarnautojai. Patikrinimams kartu su kitų priežiūrą atliekančių valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareigūnais ir darbuotojais atlikti skiriamas vienas Departamento valstybės tarnautojas.

Departamento valstybės tarnautojai, atvykę į tikrinamo ūkio subjekto veiklos vietą, prisistato ūkio subjekto vadovui ir / arba jo įgaliotam asmeniui, pateikia valstybės tarnautojo pažymėjimus, su Pavedimu supažindina ūkio subjekto vadovą ir / arba jo įgaliotą asmenį pasirašytinai. Patikrinimas atliekamas dalyvaujant tikrinamo ūkio subjekto vadovui ir / arba jo įgaliotam asmeniui. Jeigu ūkio subjekto vadovas ir / arba jo įgaliotas asmuo prisistato, tačiau negali pateikti jokio dokumento, įrodančio jo tapatybę, ar įrodyti, kad jis tikrai dirba tame ūkio subjekte ir užima konkrečias pareigas, tuomet patikrinimo rezultatų fiksavimo dokumentuose pažymima „iš jo žodžių“.

Patikrinimo metu Departamento valstybės tarnautojai gali daryti dokumentų kopijas arba išrašus, paimti produkcijos (prekių) pavyzdžius bei reikiamus dokumentus ar jų kopijas, surašyti Materialinių vertybių atsakingo saugojimo aktą; atlikti kontrolinius matavimus ir kitus faktinius tikrinimus. Departamento valstybės tarnautojai, atlikdami patikrinimus, turi teisę duoti ūkio subjekto vadovui ir / arba jo įgaliotam asmeniui privalomus vykdyti nurodymus, nustatytus reikalavime. Ūkio subjektų veiklos patikrinimų rezultatai įforminami: patikrinimo protokolu, protokolu, patikrinimo pažyma arba faktų fiksavimo protokolu dviem egzemplioriais, turinčiais vienodą juridinę galią, iš kurių vienas paliekamas ūkio subjekto vadovui ir / arba jo įgaliotam asmeniui. Planinių patikrinimų metu pildomi Direktoriuso įsakymu patvirtinti kontroliniai klausimynai. Patikrinimų trukmė ūkio subjekte gali būti iki 6 valandų ir priklauso nuo faktinių patikrinimo eigos aplinkybių.

Ūkio subjektų veiklos planiniai patikrinimai atliekami vadovaujantis metiniu ūkio subjektų veiklos, susijusios su alkoholio produktų ir tabako gaminių, patikrinimų planu, patvirtintu Departamento direktoriaus. Patvirtintas patikrinimų planas gali būti keičiamas tik Departamento direktoriaus motyvuotu sprendimu. Patvirtintas planinių patikrinimų planas ir jo pakeitimai skelbiami Departamento interneto svetainėje per 3 darbo dienas po patikrinimų plano patvirtinimo ar jo pakeitimo. Planinių patikrinimų planai sudaromi vadovaujantis rizikos vertinimo kriterijais, nurodytais Departamento direktoriaus įsakymu patvirtintoje Ūkio subjektų veiklos vertinimo pagal rizikos kriterijus metodikoje. Prieš ūkio subjektų veiklos planinio patikrinimo vykdymą Departamento valstybės tarnautojai išanalizuoja ir įvertina Departamento turimus su numatytu patikrinimu susijusius dokumentus ir informaciją.

Apie numatomus vykdyti patikrinimus ūkio subjektai yra informuojami raštu ir elektroniniu būdu ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų, nurodant būsimo patikrinimo pagrindą, terminą, dalyką, pateikiant preliminarų dokumentų, kuriuos ūkio subjektas turi pateikti patikrinimą vykdančiam valstybės tarnautojui, sąrašą bei nuorodą dėl kontrolinių klausimynų Departamento svetainėje. Patikrinimo metu ūkio subjekto vadovas ir / arba jo įgaliotas asmuo turi teisę teikti paaiškinimus žodžiu ir raštu, jis turi teisę teikti savo rašytines pastabas ir kitus duomenis dėl tikrinamo ūkio subjekto veiklos. Patikrinimą atliekantys Departamento valstybės tarnautojai apie gautas rašytines pastabas ir kitus duomenis turi pažymėti ir pridėti juos prie patikrinimo rezultatų fiksavimo dokumentų.

Kiekvienas Departamento valstybės tarnautojų nustatytas pažeidimo faktas patikrinimo protokole turi būti aprašomas atskirai. Pažeidimo nustatymo faktas turi būti pagrindžiamas duomenimis ir faktinėmis aplinkybėmis, kuriais vadovaudamiesi Departamento valstybės tarnautojai konstatuoja pažeidimą. Pažeidimų esmė turi būti išdėstyta aiškiai ir tiksliai, vadovaujantis teisės aktuose, alkoholio produktų ir tabako gaminių gamybos, prekybos, reklamos, kitos su šiais produktais susijusiosios veiklos, pateiktomis formuluotėmis ir sąvokomis.

Su patikrinimo rezultatų fiksavimo dokumentais pasirašytinai supažindinami ūkio subjekto vadovas ir / arba jo įgaliotas asmuo.

Departamento valstybės tarnautojai, baigę ūkio subjekto veiklos patikrinimą, pasirašo tikrinamo ūkio subjekto žurnale, skirtame priežiūros institucijų pareigūnų atliekamiems tikrinimams registruoti (toliau – žurnalas), įrašydami: vardą ir pavardę, pareigas, tikrinimo tikslus, datą, trumpą patikrinimo išvadą. Jeigu žurnalas nepateikiamas, apie tai pažymima patikrinimo rezultatų fiksavimo dokumentuose, nurodytuose Taisyklių 31 punkte.

Patikrinimo rezultatų fiksavimo dokumentai registruojami atitinkamuose Departamento dokumentų registruose.

Neplaninis patikrinimas atliekamas, kai Departamento direktorius priima motyvuotą sprendimą atlikti neplaninį patikrinimą. Departamento valstybės tarnautojai, pradėdami ūkio subjekto neplaninį patikrinimą, pateikia tikrinamajam ūkio subjektui Pavedimą.

Neplaninis ūkio subjektų veiklos patikrinimas atliekamas: gavus kito kompetentingo viešojo administravimo subjekto rašytinį motyvuotą prašymą ar pavedimą atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimą ar kitos valstybės kompetentingos institucijos prašymą; turint informacijos ar kilus pagrįstų įtarimų dėl ūkio subjektų veiklos, kuri gali prieštarauti teisės aktams ar neatitikti teisės aktų reikalavimų; siekiant užtikrinti, kad buvo pašalinti ūkio subjekto veiklos ankstesnio patikrinimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai ir įgyvendinti priimti sprendimai; kitais įstatymų ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės teisės aktų nustatytais neplaninio patikrinimo atlikimo pagrindais.

Neplaniniai patikrinimai, išskyrus Taisyklių 27.4 punkte numatytą atvejį, atliekami be išankstinio perspėjimo ūkio subjekto darbo laiku, o kitu laiku – įstatymų nustatyta tvarka pasitelkus teisės saugos institucijų pareigūnus.

Neplaninio patikrinimo metu Departamento valstybės tarnautojai gali atlikti prekių pirkimą, siekdami nustatyti, ar ūkio subjektas nepažeidžia įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų ir (ar) nevykdo kitokios neteisėtos veiklos. Neplaninio patikrinimo eiga, aplinkybės ir rezultatai fiksuojami vadovaujantis Taisyklių 21–25 punktų nuostatomis.

Departamento valstybės tarnautojai patikrinimų rezultatus fiksuoja:

1. *Patikrinimo protokole*: patikrinimo metu nustatomi Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės ir Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymų reikalavimų pažeidimai;

2. *Administracinio teisės pažeidimo protokole*, surašomame vadovaujantis Departamento direktoriaus patvirtintomis Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo taisyklėmis;

3. *Faktų fiksavimo protokole*: patikrinimo metu nustatomi Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės ir Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymų reikalavimų ir kitų teisės aktų, nustatančių reikalavimus veiklai su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, pažeidimai, kurių pagrįstumui būtina atlikti papildomus veiksmus siekiant surinkti patikslinančią ar papildomą informaciją;

4. *Protokole*: Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės ir Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymų reikalavimų pažeidimai nustatomi tiesiogiai neatliekant ūkio subjektų patikrinimų;

5. *Patikrinimo pažymoje*: patikrinimo metu nenustatyti Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės ir Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymų reikalavimų ir kitų teisės aktų, nustatančių reikalavimus veiklai, susijusiai su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, pažeidimai;

6. *Materialinių vertybių atsakingo saugojimo akte*;

7. *Daiktų paėmimo protokole*;

8. *Dokumentų paėmimo protokole*.

Departamento valstybės tarnautojai surašydami nurodytus dokumentus turi teisę patikrinimų rezultatus papildomai fiksuoti vaizdo ir garso techninėmis priemonėmis, kurių pagalba gauta informacija pridedama prie patikrinimo medžiagos.

Jeigu ūkio subjekto vadovas ir / arba jo įgaliotas asmuo nesutinka pasirašyti dokumentuose, kuriuose fiksuojami įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų pažeidimai, apie tai pažymima 31 punkte nurodytuose dokumentuose pasirašant Departamento valstybės tarnautojams bei kitiems patikrinime

dalyvavusiems kitų kontroliuojančių valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojams ir pareigūnams, kai jie dalyvauja.

Baigus ūkio subjekto patikrinimą, Departamento valstybės tarnautojai:

1. jeigu patikrinimo metu nenustatyti pažeidimai, parengia patikrinimo pažymą ir vieną jos egzempliorių palieka ūkio subjekto vadovui ir / arba jo įgaliotam asmeniui;

2. jeigu patikrinimo metu nustatyti pažeidimai, įteikia pranešimą apie numatomą nustatytų pažeidimų nagrinėjimo Departamente dieną ir kitą informaciją.

Patikrinimo medžiaga po patikrinimo turi būti pateikiama Departamento atsakingo skyriaus vedėjui. Skyriaus vedėjas, susipažinęs su atlikto tikrinimo eiga ir medžiaga, organizuoja nustatyto pažeidimo, jei jis nustatytas, tolesnį tyrimą. Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės ir Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymų pažeidimų bylas nagrinėjimui dėl ekonominės sankcijos skyrimo rengia atsakingo skyriaus valstybės tarnautojai.

Kai Departamento valstybės tarnautojams trukdoma atlikti ūkio subjekto veiklos patikrinimus, Departamento valstybės tarnautojai turi teisę surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą už ATPK 185³ straipsnyje numatytą pažeidimą – „*Kliudymą Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento pareigūnams atlikti pareigas ar jų teisėtų reikalavimų nevykdymą*“ – ir nustatyta tvarka imtis Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso numatytų administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonių.

Jeigu Departamento valstybės tarnautojai, tikrindami ūkio subjektų veiklą, įtaria kitus ūkio subjekto neteisėtus veiksmus, kurių tyrimas ne Departamento kompetencija, apie tai nedelsiant informuojamos kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją.

Ūkio subjekto veiklos pažeidimų bylos, patikrinimo dokumentai, jų priedai ir kita su patikrinimais susijusi medžiaga, nutarimai dėl administracinių teisės pažeidimų saugomi Lietuvos vyriausiojo archyvaro nustatyta tvarka.

Departamento valstybės tarnautojų veiksmai ir sprendimai gali būti skundžiami Departamento direktoriui arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Optimizavimo aprašo 7.4 punkte nustatyta, kad priežiūros institucijai rekomenduojama tikrinimų metu naudoti kontrolinį klausimyną – priežiūros institucijos vadovo, jo įgalioto asmens arba reikiamus įgaliojimus turinčios priežiūrą institucijos kolegialaus organo patvirtintą ir viešai paskelbtą dokumentą, leidžiantį patikrinti šiame dokumente išdėstytų teisės aktų reikalavimų tam tikroje srityje laikymąsi atliekant ūkio subjekto patikrinimą. Departamento direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. T1-27 „Dėl Ūkio subjektų vykdančių veiklą su alkoholio produktais ir tabako gaminiais, kontrolinių klausimynų patvirtinimo“, patvirtinti kontroliniai klausimynai ūkio subjektams, vykdantiems atskiras komercines veiklas, susijusias su alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais. Departamento darbuotojai, atlikdami planinius ūkio subjektų patikrinimus, visais atvejais pildo kontrolinius klausimynus, tokiu būdu užtikrindami teisės aktuose įtvirtintas nuostatas, kad priežiūros reikalavimai būtų suprantami, lengvai ir patogiai prieinami prižiūrimiems ūkio subjektams. Kontrolinių klausimynų taikymas naudingas tiek ūkio subjektams, tiek ir pačiam Departamentui.

Dar kartą atkreiptinas dėmesys, kad atliekant tiesioginės kontrolės funkcijas dalyvauja 2 Departamento Tabako ir alkoholio kontrolės skyriaus darbuotojai. Tokiu būdu yra išvengiama susitarimų tarp kontrolę vykdančio ir kontroliuojamo objekto atstovų galimybė ūkio subjekto kontrolės metu.

Departamente 2016 m. nebuvo užfiksuoti Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodyti korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atvejai, taip pat nebuvo užfiksuoti kiti tapataus pobūdžio, tačiau mažiau pavojingi teisės pažeidimai, už kuriuos numatyta administracinė, tarnybinė (drausminė) ar kitokia teisinė atsakomybė, atvejai. Departamentas jam pavaldžių įstaigų neturi.

Atkreipiame dėmesį, kad Departamentas ne tik vykdo AKĮ ir TKĮ reikalavimų priežiūrą, bet vadovaudamasis Sveikatos sistemos įstatymo 70¹ straipsniu, teisės aktų nustatyta tvarka taip pat atlieka institucijų, įgyvendinančių tabako ir alkoholio valstybinę kontrolę, veiksmų priežiūros ir koordinavimo funkcijas. AKĮ ir TKĮ nuostatų dėl ūkio subjektų priežiūros įgyvendinimą vykdo ir kitos kontroliuojančios institucijos (policijos įstaigos, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų

ministerijos, Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos, savivaldybių įstaigos), todėl siekdamas užtikrinti ūkio subjektų ir kitų asmenų lygiateisiškumą bei vieningą šių įstatymų nuostatų taikymą bei laikymąsi Departamentas vykdo institucijų priežiūros veiksmų koordinavimą, teisinės – metodinės informacijos monitoringą ir sklaidą. Skirtingų valstybės institucijų vykdomi skirtingi alkoholio ir tabako kontrolės veiksmai ir priemonės, už pažeidimus priimami skirtingi sprendimai dėl poveikio priemonių taikymo, sudaro nepalankias sąlygas ūkio subjektų konkurencijos srityje, kelia ūkio subjektų nepasitikėjimą valstybės institucijomis ir sudaro grėsmę verslo lūkesčiams ir visuomenės sveikatos apsaugai užtikrinti. Atliekant koordinavimo funkciją, nuolat analizuojama teismų praktika, esant reikalui yra teikiami pasiūlymai dėl teisės aktų keitimo arba teikiama metodinė, praktinė pagalba kitoms kontroliuojančioms valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų normų taikymo.

Departamento nuomone, aptartas reglamentavimas dera su Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais ūkio subjektų veiklos priežiūros principais, Optimizavimo apraše įtvirtintais reikalavimais. Galima teigti, jog esamas teisinis reglamentavimas sukuria tinkamas teises prielaidas priežiūros proceso skaidrumui užtikrinti, taikyti vienodus priežiūros standartus ir veiksmus atskirų ūkio subjektų atžvilgiu.

Apibendrinus tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad nors ir yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, kadangi Departamento vykdomos funkcijos atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 2 („Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas“) ir 4 („Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“) punktuose numatytiems kriterijams, tačiau šios funkcijos, jų turinys, tvarka, periodiškumas ir pan. yra reglamentuotos įstatymais bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, todėl sąlygos korupcijai pasireikšti nėra palankios. Korupcijos pasireiškimo tikimybė vertintoje veiklos srityje yra minimali.

Direktorė

Inga Juozapavičienė

Originalas nebus siunčiamas

Renata Šarkanė, 8 706 63194, renata.sarkane@ntakd.lt